

СТРАЖИЛОВО

ЛИСТ ЗА ЗАБАВУ, ПОУКУ И КЊИЖЕВНОСТ

ВЛАСНИК И УРЕДНИК ЈОВАН ГРЧИЋ.

БРОЈ 50.

У НОВОМ САДУ 11. ДЕЦЕМБРА 1886.

ГОД. II.

Ноћ је тиха, месечина пала,
Дрва, цвеће, поља обасјала.

Насред поља — као виле беле —
Њих три седе, на судбину деле.

Ветрови им косе таласају,
А очи им чудновато сјају

Сјајем, од ког душа, срце гори —
Од њих троје једна проговори:

„Све свршисмо! Ал шта ћемо с њиме!“
„Ја му дајем — прва рече — *име*.“

Нек се *име* то по свету чује,
Нек се хвали, слави и поштује.

СУЂАЈЕ.

По заслуги и вечитом праву —“
„Ја му дајем — друга рече — *славу*.“

Нек му *слава* по свету пролеће,
Нек је прати столећу столеће.“

Трећа ћути, с мислима се бори,
Док и она тихо проговори:

„Кад је тако — што бих да се плећем? —
На главу му *трнов венца* мећем!“

Ноћ је нема. Слушах, како суде,
И глас с неба: „Нека тако буде!“

На срце ми туга нека пала —
А светлост је озго тихо сјала!

М. Ј. Илијћ.

МИЈА БРОДАР.

ПРИПОВЕТКА ИЗ БАНАТА.

НАПИСАО МИЛУТИН ЈАКШИЋ

(Наставак.)

Избор кнеза.

Прошао је избор кметова-представника. У једном срезу победила је варошка партаја, у другом противници. Обе странке имају једнако кметова.

Варошка партаја протестовала је против избора, ма да је баш она многим глас неправедно ускратила. Кнез Ива мишљаше, да ће при новом избору ствар сасвим друкчије испасти, јер ће свет помислити: „Где, па ти раде шта хоће, с њима се не ваља хватати, кад им они од горе кумују.“ И тако ће се поплашити.

Но на велико чудо варошана, није солгабиров уништио избор и паредио нов. „Како то, кад он иде у свему Иви на руку?“ — мислили су варошани

и други људи. Сам је Ива бледио, јер је знао, шта то значи, знао је, шта би била његова дужност, али...

Оно, додуше, он рачуна бар један глас више, јер пош Стева, ма да говори, да неће ни на једну ни на другу страну, прискочиће му у помоћ, кад до невоље дође. Но све је то мало, њему би требало много већа већина. Још је нешто рачунао кнез, али се у рачуну преварио. Он је есапио, да ће Мија Бродар доћи у тавницу, јер он онај покор неће претрпити. Но где, догоди се чудо. Али поред светог тог чуда из далека је обилазио Ива кућу Мијину. Није му смео проћи сокаком.

Било је у очи избора кнеза. Узмувале се обе партаје. Грк-Соврина је на место Мије метла у кандидацију Ђоку Ердељана. Варошка је јурила и заку-

павала на вратима кметова. Нудио се велики новац за кметовски глас. Откуд толики новац? Ко ће знати!

Кнез је удесио, да у очи избора когод дође у бирт, пије на његов рачун, а кортеши ће крстарити целу ноћ по селу и утврдити, да дођу на избор сви они, који ће за Ивом као слепи. Ти ће још највише требати. Кнез је међутим обилазио биране кметове и вирилце.

Ту ноћ чула се певанка и ларма у сеоском бирту, где су мукте пили први бећари и потричари сеоски. Било је свега, а највише свађе, па и нож би покатад севнуо. Знао је Жива ешкуч, шта бива, кад се толика гомила рабијатних људи скупи, па вино узмути крв. Зато се чешће преко ноћ налазио међу пијанцима и мирио их, те их спречавао, да се крв пролије. Он је свакоме знао понешто на ухо казати, па да га умири, јер он беше месија у њихову друштву; сваког је од њих у главу познавао и са сваким се знао. Затим га је опет нестајало, да се за који час појави. Међутим је летио по селу, час је закуцао на овај час на онај прозор, шушнуо је ко неколико речи, што их је ноћна помрчина добро скривала, па је јурио даље.

Око поноћи је опет дошао у бирт. Поседио је мало и попио је једну каву, јер он је, мешајући се с господом, попримао доста њихових обичаја. После је опет отишао. За њим су изишла још два-три госта из крчме, који се дотле више између себе разговарали, него што су пили.

После поноћи одједаред удари звоно наопако, те огласи ватру. Свет се узбуни, па онако бунуван појури, откуд се светлост видила.

Време тихо и облачно. Трка и галама чула се у свима сокацима и пробијала је ноћну тишину. Подиже се цео свет, јер осетише по звону, да је ватра велика.

Горела је сувача Мије Бродара и осветљавала четир сокака, који се код ње састајали. Био је то грозан призор. Свет је трчао са свих страна са гвозденим вилама и шавољима у руци, да гаси. Чуо се лелек домаће и комшијске чељади.

Сувача сва у пламену. Дрвенарија и трска на сувачи прскале су као барут, а пламен је дизао високо у зрак светле варнице, које у тами светљаху као пршталице.

Трска, што ју је некад Јоца Бродар, знојећи се или мрзнући мучно косио, пуцкала је, а по њој се таласали вали од пламена као некад таласићи хладне воде, што су јој вито стабло пљускали и освежавали.

Мија је радио као лав. Најтеже послове он је узимао на своја плећа, само да сачува мал свој. Сто

пута се високи ћерам поклонно под његовом руком. Проливао је кров од куће, да ватра не захвати и кућу.

Само га је нешто гушило и притискивало му груди. Није то био дим, није ни умор, јер се Мија није знао уморити. Гушила га је жеђ за осветом. Том жеђу је жеднио. Који је од његових крвника турио жигицу под кров? Сад би га раскинуо и у ништа претворио, да му је ту; тако би га раскинуо, као што раскида запаљени кров сувачин и као што га ватра уништава.

И опет Мији један аманет мање од љубљенога деде. Хоће немилосно време и зли људи да сатру све залог, старог сретног времена у којем је поникао Мија, у којем је корен живота његова.

Скупили се сви главнији пријатељи Мијини и помагали су му, но слаба људска рука није могла зауставити силу пламеног елемента. Нико на то није ни мислио. Сви су само за тим ишли, да сачувају од пожара околне зграде, и то им је пошло за руком, јер је било тихо време. Сувача је до ујутру изгорела. У то се доба још пушила гомила гара и пепела, а наместо суваче видила се још по која црна греда и полуизгорела као ребра од тела сувачина.

Још те ноћи знало је цело село за ватру код Бродаревих, а ујутру дознало се у селу и за другу новост.

Исте ноћи украли су Ђоки Ердељану четир коња. Била су то четир добра коња. Ђока је средњи газда, али штогод има, све је ваљано. Ноћас и он отишао на ватру, а лопови га увребали, па се у ларми дошуњали, сели на коње и кроз толики жив свет утекли.

Ђока уседо на најбољу кобилу свога брата и пође у потеру за лоповима, да их погони за врућа трага.

Од тога покора крстили се Сумраковчани. Гле, шта наиђе на њихово мирно село. Многи су планули гњевом на кривце. Само ко су кривци? Али то није тешко погодити, — та право је казао покојни чича Јоца, где је врзино коло.

Синоћни пожар распаљно је гњев у мирним људима. Сви беху немирни и усколебани. — —

У таквом расположењу, распаљени и усколебани, ишли су, иначе мирни сељани, на избор, да врше своје грађанско право. Многи те многи мирољубиви Сумраковчани остали су код куће, јер се бојали буне. Тако је, веле старе жене, било и у буни. На биралиште су дошли од незадовољника најерчанији, а од варошке партаје понајвише они, што су целу ноћ пили у бирту на рачун Иве Вармеђаша. Незадовољника било је много више.

Око варошке куће чула се потмула граја. Ва-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

рошка партаја збила се у варошкој кући и у авлији, а грк-Соврина у авлији и на сокаку. Духови су били врло огорчени. Нешто се кувало, нешто је врло. Бирачи се скупљали у велике гомиле и договарали се, а неки се свађали.

У то је дошао и солгабиров из окружне варошнице — омален дебељко, са мађарским лицем и оделом. Такав је изгледао, као да му на устима увек лебди она благословена мађарска псовка. По пореклу мал те није био помађарен Словак, но то је било тешко дознати, јер је порекло крио као змија ноге.

Солгабиров одмах уђе у нотарошеву собу, где је нотарош чекао своју претпостављену власт. У соби се подуже разговарали, а свет је чекао нестрпељиво.

После тог разговора изађе солгабиров са нотарошем под руком, те се унуту у судницу, да се приступи избору. Позове кметове. Кметови се стадоше довикивати и купити у две гомиле.

Солгабиров се окрене нотарошу, па му нешто рече, што је од прилике значило, нека прегледи, како су расположени кметови, са којима се није волио разговарати. Разумевао је, додуше, нешто српски, по тај „рачки“ језик чинио се његовом благородству доста незграпан, што је међутим и коренити Србин нотарош признавао пред њим.

Варошка партаја имала је деветнаест кметова, а противници осамнаест, јер Ђоке Ердељана није било ту. Још се не беше вратио из потере. То је бригом испунило опозицију. Они су тврдо рачунали, да ће имати једнако кметова, па ће бити кандидата од обе стране, а бирачи ће решити, јер они напољу били су већином њихови.

Оба свештеника били су такође вирилци општински, но не хтедоше се мешати у партаје. Нека народ себи бира старешине, рачунали су обојица, само из разних побуда.

Поп Милош је био на избору. Кад је видио, како стоји ствар, прикључи се и он опозицији те се тако број изједначи.

Солгабиров се чинио непартајичан и само је ћутао чекајући, да се положи још разбистри. Оклевао је.

Кнезу се котрљале по челу као грах крупне капље зноја. Опасност је била ту, да изгуби игру, и онда... али на то још не сме ни мислити.

Овладала је нема тишина. Кнез, сав усплахирен, нешто је шапутао с нотарошем а очајним погледом погађао је мисли солгабировљеве. Затим нагло истрчи напоље и отпрати некуд кишбицова, па се опет врати у судницу, и стаде поново пушкати с нотарошем, на што се обојица брзим кораком удалише из суднице.

Солгабиров је само читао званичне новине, што их је на столу нашао. Све су очи у њега упрте биле. Сви су неданимице чекали крај.

„Господин солгабиров“, рече грк Совра оштро, „изволите предузети кандидацију. Зашто да оклевате?“

Међутим је, као без душе, дошао поп Степа, сав задуван, у цивилним аљинама, као што га је кишбиров код куће затекао. Баш је секао рену за марву, па је одмах тај посао оставио, кад је чуо, да је његов глас нуждан.

Господин солгабиров врло љубазно предусрете господина попу. Попа је богат човек, вирилац у вармеђи, па мора човек да буде учтив. Но поп Степа и ако је био богат, није мање учтив и понизан, те се клањао по свом обичају и смешио се тако пријатно, да је солгабиров управо био усхићен.

Због тог узајамног поздрава није добио грк Совра одговора. Био је врло љут и гуњао је нешто, на што почеше још неки од његових присталица гуњати.

Ствар је била решена. Поп Степа је дао варошкој партаји свој глас, те солгабиров прочита у авлији само њихове кандидате.

Прво је прочитао кандидате за кнежевину. На првом месту био је Велисав Станимиров, на другом и трећем тек обичаја ради Ранко Миланов и Ива Вармеђан.

„Кога ћете од ове тројице?“ запита солгабиров.

Народ громко викне: „Не ћемо ни једног!“

Голаћи се продеру: „Живио Ива кнез!“

Народ опет: „Не ћемо ни једног!“

Голаћи: „Живио Ива кнез!“

Овлада велика вика и граја. Неки су претили. Жандари су јурили кроз светину и умиривали су је, злостављајући незадовољнике.

„Нећемо ни једног, нећемо ни једног.“

„Живио Ива!“

Кметови се упрепастили, па не знају шта да раде. Солгабиров севне на светину:

„Ја радим по закону и нико нема ништа говорити. Још једаред вас питам, кога ћете од кандидата за кнеза?“

„Ни једног!“ орило се громко.

„Живио Ива кнез!“ продере се бећарија и дигоше старога кнеза у вис. „Живио Ива!“

Кад виде народ, шта хоће да буде, посукташе неколико њих, а за њима и сви остали, и стадоше — по старом обичају, за кике и који га где доченао, — вући Иву доле. Мија Бродар замахне љутито штапом, да удари Иву по глави, али га добије по рамену.

Ту се отвори приличан окршај, јер су посиоци бранили своје време.

Дошло је до чаркања између бирача и жандара

Један жандар рани једнога од оних, који су највише чупали старог кнеза. Овога крв обли.

Нотарош даде солгабирову некакав знак, а солгабиров, да би, као што рече, учинио гунгули краја, прогласи Иву за изабраног кнеза и уђе нагло у судницу.

Незадовољство народно због тог и због проливене крви подиже се као оркан. Мија Бродар позове народ на јуриш, да продру у варошку кућу, да начине народни суд, и да побију све, који су криви народној пропасти. А ено их, сви су на окупу, на своме леглу. Многи дигоше цигље и полупаше прозоре, а други јурнуше, да провале врата. Осим голаћа, који се брзо разбегоше пред гњевом народним, сви су били незадовољни — и сами кметови варошке партаје, јер Ива Вармеђаш и њих превари. За Велисава међу бирачима није било њих неколико гласова.

Унутри у варошкој кући настало је велико гурање. Сви су тражили спаса. Солгабиров, који је у миру био прави бик, и неустрашимо ударао на све потчињене, изгледао је сад као питома овца. У првом страху, кад завечаше стакла од разбијених прозора, зграбио је неки кожух, што је висио иза врата и обукао га је, да га не познају. И храбри комесар, који је био чувар реда и сигурности при избору, сав је побледео, а то бледило тако је смешно доликовало његовом лицу, као кожух солгабирову. Није кукавац смео ни носа помолити, него је изнутра просипао најгадније псовке, што су му на уста долазиле, и то — наравно, сасвим званично — на мађарском језику. Клео се, да ће све рацке бунтовнике повешати и погазити, ако изађе напоље. Међутим је пронашао за тактичније, да се заједно са солгабировом, нотарошем, кнезом и још неким склони у општинску архиву, где се чувала разна акта и где је била каса. Та је соба била на свод изидана, а врата на њој била су гвоздена.

Кад се друштво закључало у тој прилично сигурној соби, сви су данули душом. Солгабиров је скинуо кожух, ту срамотну ношњу, што је у другим приликама за хиљаду форината — а није спадао у школу оних филозофа, који новац презиру — не би обукао. Сад се он и комесар надметали у псовци. Искали су обоје, да их пусте напоље, јер су и тако против воље закључани. Комесар рече: „Знам ја рацку фајту здраво добро. С њим треба само бесно па одмах побегне као псето. Рацки је паор најгори човек у целом свету.“

Ива није имао кад да се срди на комесара и солгабирову, што тако говоре, већ је слушао буру, која се напољу подигла и за коју је мислио, да ће све сатрти. Сав је дрхтао и стресао се од страха.

Напољу је побуна достигла врхунац. Народ удари на варошку кућу и стаде истављати врата.

Солгабиров изда кроз неки прозорчић једном жандару коњанику заповест, да на коњу одлети и доведе из околне варошице компанију војника, те да потуку све, што живо нађу у Сумраковцу. Жандар је послушао заповест и одлетио је на своме мркову, да је изврши. Кроз густе редове побуњенога народа ишао је млади попа и грк Совра и утишавали су га. Попа је говорио:

„Разиђите се, браћо моја, кућама и умирите се. Ваше ће се жеље испунити мирним путем. Овако можете унесрећити и себе и децу своју. После овог покора зацело ће се све, што је добро, скушати под једну заставу, па ћете изабирати себи поглаваре, какве хоћете. Идите кући, преклињем вас...“

Народ је поштовао поп-Милоша, но ипак нису хтели сви да се разиђу. Многи су остали, јер вали срџбе народне још се нису могли стишати. Хтели су да дочекају изелице народне, као што су их звали.

Уместо изелица дочекали су компанију хусара, који одмах ударише на усташе.

Звона ударише наопако, а народ наоружан поврви варошкој кући.

Изроди се читава битка. Народ је ударао гвозденим вилама, сикирама и батинама, катане јуришаху голим сабљама.

Мија Бродар имао је ланцу. Он се најхрабрије борио. Но добије рану по глави те паде у несвест.

Слабо наоружан народ мораде устукнути испред добро уређене војничке силе. Коњаници су јурили на коњима по селу и растеривали су свет, где су га у гомилама налазили.

На бојишту остаде неколико мртвих, а рањених бијаше много више. Мало ко из боја није однео кући по лаку рану.

Тада настаде затварање гомилама. Коловође, у првом реду Мију Бродара, одведоше у ариште, да их после пошљу у варош, где их је чекао суд, а до суда злостављање од осветљивог солгабирову и комесара.

Многи буду осуђени на робију, а многи се и вратише. И после свега тог седио је Ива Вармеђаш на кнежевској столици.

(Свршиће се.)

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ОТКУД?

рохте ми се пошалити с драгом,
 На је јутрос запитах у башти :
 „Кажи, драга, откуд ово чудо,
 Да си мени милија од мајке,
 Да си мени милија од сеје,
 А ниси ми ни сеја ни мајка?“
 Мудра ми се задесила драга,

Па овако мени одговара :
 „Зато сам ти милија од мајке,
 Што с' ти мени милији од баба ;
 Зато сам ти милија од сеје,
 Што с' ти мени милији од брата,
 А ниси ми ни брат нити бабо.“

Н. В. Ђорџ.

ШАРЕНА ЈУНИЦА.

СЛИКА ИЗ СЛОВАЧКОГА НАРОДНОГА ЖИВОТА.

НАПИСАО МАРТИН КУКУЧИН (БЕНЦУР).

(Наставак.)

V.

оћ се већ простирала по широком Мрханову, кад кумовима паде кућа на помет.

Крт исплати три форинта за алвалук, па уздахну за потрошеним новцем. Бојао се, шта ће му жена рећи, кад чује за толики трошак. Но утешити се, кад помисли :

— Чекај, Ева; не ћеш ти дознати, колико сам потрошио. Само ми још то треба, па да имам да слушам по године придике. А зна она мучити, па не заборави ни за најмање трице. Памти и што си пре венчања учинио. Добро, преварићу ја њу. Дао сам за јуницу бајаги два форинта више; платио сам дакле тридесет и пет форинти. Не ће дознати, шта сам дао Трнци; с њим је у завади, а и с кумом Тркиницом. Питати не ће. Ни Трнци не ћу ништа говорити; има и он добар језик, па не зна завезати, него избрбља све до ситних прева.

Трнка опет мисли, шта ће и како ће са својом Евом :

— Чекај, Ева; не ћеш дознати, шта је. Мислиш: добићеш све тридесет и три форинта! Охо! Доста ће бити теби и равно тридесет. По правди и све је моје. Ја сам тимарио и хранио јуницу, ја продао и ја алвалук пио, ... а жена да новце броји! Склопићу барем три форинта. И онако имам да платим Јуди Јакову, јер ми се већ на врат понео. Хој Јакове, исплатићу ти до паре, ... не бој се, исплатићу ти. Крту не ћу дати ни да што омирише. Какав је, раструбио би по целом селу, како је Адам Трнка преварио жену. Па нико не ће знати, да је Јаков намирен.

Тако Адама поушени, да ће преварити своје Еве, поћу кући.

Трнци лако, нема ништа на грбачи; жена одне-ла све кући о себи.

У Крта пуна торба, између стакала натучао мак,

сир, пекмез, свеће и друго којешта. У врх метнуо срце с огледаоцетом од колачара и за десет новчића других колачића. Еј, како ли ће се Ева обрадовати, кад види, шта јој је све донео. Торбу бацио на леђа па свезао преко прсију. Навукао на уши шубару, стискао у руку чугању, па хајд. Пред крчком га дочека Трнка. Обазире се Крт и десно и лево, гледа, где му је јуница; па кад ништа не види, пита :

— Куме, где је јуница?

— И ја вас хтео да питам, где је?

— Везали сте је овде за овај капак на прозору.

Крт се чеше иза ушију, па вели:

— Ама, куме, ви сте је везали. Па како сте је врага то везали?

— Верујте, куме, добро. Да ми је овде уже, а ви да имате рогове, бих вам показао, како сам је стегао.

— Ко ме? Мени? Мене да вежете? Требали сте боље везати марвинче.

— Па везао сам, ма везао сам.

Трнка се узмухао око крчме.

— Како, до врага, да се откине? Откинути се није ни могла, остало би овде бар парче ужета. Куме, неко је украо јуницу.

— Не говорите, куме, то, полудићу од страха. Шта би Ева рекла?

Вели Адам Трнка Адаму Крту :

— Хајд, куме, да је тражимо. Тек не можемо кући без ње.

И поћу по вароши. По улицама тишина. Људи свако код своје куће. Наићу ипак на једнога, баш ће да прође поред њих, а Трнка преда њ:

— Пријатељу, видесте ли где какву шарену јуницу? Сва је жута, само по леђима бела, а на челу има звезду.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

— Видио сам баш такву, као да јој је из ока

www.unispaza.

Суседима гракну срце, па прискочише к њему. Крт и подскочи с оне краће ноге од радости, да је нашао већ јуницу.

— А где сте је видели?

— Пред подне на вашару.

Суседи се скуњилише као опарени.

— Пред подне! — вели Крт. — А јунице нема тек од вечерас.

— Од вечерас? А одакле вам нестане? — пита варошанин.

Трика у неприлици, да се не ода, како се запли у крчми, одговори:

— Тек што смо сврнули у крчму —

— И ја исплатио већ тридесет и три форинга, — упаде у реч Крт.

Варошанин их измери погледом.

— И алвалук сте попили?

— Јесмо.

— И био је добар, дакако! Сад идите, па тражите јуницу.

Насмеја се варошанин и оде.

Суседи хајд даље.

Наиђу на неког сељака.

Крт вели куму:

— Питајте, куме, овога. Ваљда није прост као онај.

Трика пита:

— Пријатељу, јесте ли видели гдегод какву јуницу?

— Какву јуницу?

— Жута је, по леђима бела, а на челу има звезду. Док смо се нас двојица око ње погађали, нестане је.

— На ја знам, где је.

Крт одахну, као да му паде камен с груди. Пређе сељаку, па да га скоро загрли од радости.

— Знате, пријатељу? А где је? Кажите, пићемо алвалук.

— Ваша јуница или лежи или иде, ако не стоји.

— Хајдмо, куме, — вели Крт, па повуче Трику за хаљину. — Хајдмо, то су поганци. Смеју се невољи других људи. Најпре човека покраду, па га исмевају. Је ли то хришћански?

Док се окренуо сељаку, а овај одмакао од њих. Окренуо се, па им поручује:

— Само јој рогове тражите. Кад то наиђете, као да сте нашли и јуницу.

Кумови ћуте.

Поида ће Крт помолити зуба:

— Куме, ми је не нађосмо.

— И не ћемо, богме.

— Боже, боже, шта ће Ева? Што нисам повео и њу? Што пођох сам? Та, та ће ме убити!

— Но, а моја?

— Шта ваша? Али моја! О, ви не знате, какав језик има моја жена.

— У моје је дугачак као Ивански дан.

— Зар и ваша? Хм, хм! — мисли Крт. — Ама у моје је подрезан.

— А у моје зарезан. Знам, да га оштри од јутрос.

Јадајући се тако један другом, иду по Мрханову. Не знају, шта ће од тешке невоље.

На послетку ће Трика:

— Куме, хајдемо кнезу, да му јавимо. Кад је кнез, мора знати, шта се збива у његовој општини.

— Хајдемо.

Оду кнезу од вашара. А има и кнез за поље.

Овај седи украј ватре. Још је у свечану руху. Али се не одмара. Пред њим прострт обојак, па крипи опанке. Пита дошљаке:

— Које добро? Да се нисте посвађали?

— Нисмо; где јако, ми смо кумови! — одговори Трика. — Него дошли смо, да јавимо за нашу јуницу. Не знате ли ви, где је?

Кнез се махну опанака, скиде наочаре с поса, па вели:

— Откуд ја могу знати за вашу јуницу? Нисам је ја држао за уже.

Обојица се почешаше иза ушију. Чудо им, да ни кнез не зна, где је њихова јуница.

Трика плану на кнеза:

— Па ви не знате, шта бива у вашој општини?

— Лопов није дошао к мени на пријаву, да ће украсти вашу јуницу. А чија је од вас двојице?

Крт одговори:

— Та, кумова.

На то Трика:

— Није моја, већ ваша.

— Е, није него! Ваша је била.

— Ја сам примио новце за њу. Мора бити ваша.

— Па дајте ми јуницу, кад сте примили новце.

— Како ћу дати, кад је нема.

— Дајте новце.

— Дајте ви мени јуницу. Из руке у руку.

— Куме, бог вас видио, како да вам дам јуницу, кад је нисам од вас ни примио?

— Кад сте ми дали новце, зацело сте је примили.

— Примио је нисам, само сам платио.

— То сте ви, пријашко, узели мачку у цаку. А док сте се погађали, неки добар братац је одвео, — пресуди кнез, па се насмеја Кртовој невољи.

Трика је имао новце и био задовољан.

Крт би се од срамоте завукао у мишију руну.

Зној га попао по челу. Кад помисли на јуницу и на Еву, зацвокоће зубима од страха. Отрезни му се и ишчисти глава, као да су га метли у кудељу, кад је у пуном цвету. Окрене се куму лепим речима:

— Куме, знате, у каквој сам кожи. Ева ће мене место краве везати у шталу. Убиће ме. Убиће ме, ако јој одем и без краве и без новца.

— А шта мислите, куме; мене би моја ваљда за икону задела, да јој одем без новаца и без јунице?

— Поделимо новце, — предложи Крт.

— Добро; ал дајте ви мени и полак јунице, — хоће Трика.

— Ама јуница није моја.

— Није ни моја.

— Дабогме, — умеша се кнез, — већ је лопов њен газда.

Крт се и опет почеше. Још мало па ће и бризнути у плач.

— Зато и иштем новце, што није моја.

— Новци су моји.

Крту дође црно на очи, па скочи на Трику.

— Ни новаца, ни јунице!... Еј Ева, Ева, шта урадих! Наопако и пођох без тебе! Бар да нисам ни пазарио с оваком рђом, оваким никоговићем!

И врцају сузе Крту од очију као ораси.

— Ето вам! — вели кнез. — Најпре треба марвинче склонити, понда сести, па пити. Јуница хоће да иде, а боца све боца: Седи, па седи!

— Кнеже, ви држите овому страну. Али у мене је жена до зла бога. Ако јој одем кући без јунице, недељу дана ће ме мучити самом сланом водом, а од свађе ћу оглушити. Вама ћу је послати.

— Куме, господар-кнезу чест и мени чест! Зашто сте ме одвукли у крчму? Могао сам већ бити код куће, откад се ту потипљем. Ја одох! Лаку ноћ, кнеже.

И Трика пође.

За њим ће Крт.

На улици дохвати Крт Трику за руку.

— Куме, ми смо кумови крштени, суседи, па зар да се опет завадимо?

— Ви сте почели. Дајте ми мира, па ћемо остати кумови.

— Куме, вратите ми моје тридесет и три форинте. Знате, да мени не ору козе.

— Богме, не роје се ни мени беле пчеле. Колико ја храним ту јуницу, па сад да је поклоним! Немам ја с тобом никаква посла. Тражи јуницу, где си је оставио.

Испречи се и Крт.

— До... Не идем даље с тобом. Даће теби моја жена, даће!

— Моја ће теби, мислиш, остати дужна! Ти ме-е-ек!

И Трика замече као бајаги Кртова коза.

Ни Крт њему не опрости, већ викну:

— Кикирики!

Тако се кумови растадоше.

Крт оде напред, а за њим заостао Трика.

Бадава се, ето, и били измирили.

Крт оде, па се осврће, па види за собом Трику.

— Кикирики! — виче куму.

— Ме-е-ек!

Горе улицом се чује:

— Кикирики!

Затим опет:

— Ме-е-ек!

VI.

Иде Адам Крт јадан и невољан, па све ближе свом селу. Глава му бучи што од алвалука што од невоље, па претегла. Спавао би. Али где? Иде даље, а ноге све теже. Сва ракија ударила у ноге. Већ му клецају, па клизају; да није чугање, би пао, те му је тако она трећом ногом. Не би је дао, учини му се неки пут, — опрости боже, — ни за јуницу.

Које од тешка хода које од ракије, па се сав запурио. Већ не зна, иде ли, или сања. Само му јуница не иде из памети. Јуница и кум препунише му главу. Искрсне каткад и Ева, да га ухвати грознаца. Иде тромо, па говори собом:

— То кум!? Лопов! Псету кумуј, а не ћеш више Адаму Крту. Рад њега утаманих козу, а сад ме оклама и за тридесет и три форинте; па још читаве две утукао на алвалук, то је равно тридесет и пет. Ева, Ева, како ли ћеш ме дочекати? Где јунице! Ха-ха-ха! Где, где јунице! Еј, Евице, тешко ће се мустити та јуница! Нек сам хуља, тешко, богме! Што му драго! Не ће ти бар ни млеко превалити. А лако ће се масло мутити; бар не ћу сустати око тога. Та, и нашто нам крава? Ко да јој коси и носи траву? Ти, Евице моја, не; ти не, да се мучиш. Па ко би је зимус тимарио? Ја не; а и ти, Евице, не. Не ће тако ни вештице имати шта да очарају; немам бар ни за то да се бојим... Али Трика је лопов, Циганин, хуља! Узети он мени новце?! Тај лоп...

Ту мал не прегризе језик, како му нога омаче, те се спотаче.

— А где је? Иде л'? Је л' остао?

Осврну се, па види Трику на дуж њива за собом.

Крт дошао до потока, а преко потока греда. С оне стране стара, шупља врба. Адам мотри греду, па му се чини, да игра. Не може да погоди на њу ногом. Дигне ногу, па бућне поред греде.

— Ђупријиде, не играј; мирно стој, бар док ја прођем! Онога за мнош стреси у воду, онога!

Као мало дете ступа лагано по греди, па мери кораке. Са сваким кораком застане, па мисли, како сад да коракне. И најпоследње пређе сретно.

— Тако! Сад сам ту. Хвала богу, добро, те писам упао! Баш не би сад пријало, да се човек окупа. Хајд јако лагано напред... Ох, Ева, Ева, шта ћу теби да кажем. Кад ме запиташ за новце? Ух, ух! Добро још, те сам јој купио срце. Кад дођем кући, а ја ћу сести за сто, па ћу тек: „Евице душо, ево сам теби, баш теби сам купио ово срце и за десет крајцара миришних колачића!“ Кад то поједе, заборавање и па новце и па јуницу.

Ето га до шупље врбе.

Стаде се освртати. То је оно место, где кажу, да се јавља зао дух, жена без главе. Опет се обавири, да не би, сачувај боже, наишао на нечист. Обавири се, и нема ништа.

Ал се превари сиромаш. Јер... ено, како се тресе суха врбетина, а с ње се круни иње. Ено, нешто изађе из помрчине, па се испречи управ на сред пута. Нема сумње, то је она авет! Руке танке, а танак врат опружила, па правце на Крта, баш као да ће да га загрли. Но се нешто споро креће, већ се бије главом о земљу, па једва иде напред.

Крт се узе кретити, а зуби му ударају о зубе. Запемно, па једва још мисли:

— Господе боже, то је авет — жена! Како ли се бацака! Како ли се устремила баш управ на мене! Ева, Ева, твој Адаму куцнуо суђени час! Не ћеш га никад више видети! Штета новаца и новог кожиха, што је на мени!

Види, жена све ближе њему. Куд ће шта ће, те хајд у шупљу врбу. Ту ће да се сакрије,

Нечист за њим.

Крт стао уз врбу, па дрекну:

— Ко си? Ако си добро, реци; ако си зло, зло ћеш проћи.

И замахне чугањом на раме.

Страшило покочи, па се пружио, колико је дуго.

Крт претрну, па устукну полеђушке у дупљу, а тура најпре торбу унутра. Нога му склизну, те трес главом и торбом о врбу, па се сав ували у дупљу, да му тек ноге остану на пољу. И опет као вели: „Хвала ти, боже, само кад сам се склонио.“

Хаветиња опет ближе врби. Таман је ето до врбе, опет скочи, па се пружи Адаму преко ногу, а ове висе из дупље.

Крт стеже срце, прибрав сву снагу, измахну чугањом, па звиз по страшилу, а дохвати га посред шије.

Вратина пуче, па се распаде; а страшило с дугачком решином отрча како икада. Беше то нека грдосија од псине. Натакао негде у кујни себи лонац на главу, лочући ваљда млеко иза њ, док му

се није обрео празан на главурди, па стругнуо као без главе. И ето наишао главом на Адама Крта, да га Адам Крт ослободи страшне брњице и образине.

Кад видио Крт, какова је јуначина, повика за хавети:

— Не да се овај заплашити, не!... Е гле, како се нагрло прометну немају у пса, кад је Адаму Крту наишла под руку. Света је истина: „Не бој се никога до бога.“

Јунак се нагло покупи. Кад се дигао, иљусну по дупљи бара, а с леђа му пури зејтин, олај, сирће. Како љуто оно мало час тресну о врбу, све полунао, штогод се слупати дало.

Пође даље. Ал ноге не могу, још теже. Глава вуче напред, ноге се раскламитале поред чугање, па се баца свака на своју страну. Путања му уска, па забације ногама и странпутицом по дебелу снегу, те запада до колена. Крт је на сву меру пијан. Замућкао му се мозак у лубањи; ал опет не може да избрише из главе јуницу. Иде, а разговара се сам са собом:

— Хвала богу, ево и села! Видим кулу. Ал ће то да се спава после ваког путовања! А Ева? Ух, Ева, Ева, шта ћу да радим? Ни краве, ни новаца! Шта да ти кажем само, кад ти дођем? Ех, не бојим се. Ево јој срца и медених колачића! Да сам јој купио још бар сукњу! И око би за њу дала. Боље, да сам њој што пазарио, него што напојих Шмолка и Трику. Хеј, Трика, обешечање, лопове! Чекај само!

Ушао у село. Иде с врх једног краја на врх другог, као да се најмио, да прти пут. Гази по снегу, е, свог би да га ваљда разнесе на ногама. Понда — чини му се зар, да неко иде поред њега, те му приповеда:

— Ја не знам, где је моја кућа. Прво долази моја, па Трикина. Само је моја мало другојачија, што имам нову тарабу. Трнка нема заграђену авлију... Где је? Аха, ту је! Бели се, ено, нова тараба. У соби још свећа. Чека ме Ева, ... моја Евица ме чека. Како ћу само горе под кућу? Тако, ... тако, само полако. Најтеже је донде, а после човек као да је у соби. Него ко је то просуо воду баш пред кућу? Ваљда ниси ти, Ева, то урадила, да ти Адам твој падне, те полупа лонце?... Е да! Ја да паднем! Адаме, чувај се. Ово је поледица. Крте море, чувај се, да се не омакнеш! А ти, чугањо, држ' се добро! Тако, тако!... Но, сад сам ту! Шта ми то Ева толико ради? Зашто тако дуго седи? Завири, Адаме, полако, ... полако, да те не осети... Аха, седи с преслицом. Еј сиротице моја! Преди... Охо, није то моја Ева. Тако ми...! Не, није! Адаме, Адаме, где су ти очи, да не познајеш своју жену!

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

Ао бого, да је нису виле однеле, па ми ову бабу натуриле на њено место? Ова изгледа као буди бог е чама, а моја је Ева лена. Да није то Трнкиница? Јест, збиља она! То њен пљоснати нос. Она, па у мојој кући? Шта ће то да значи?... Знам, знам, шта је. Дошла, па приповеда мојој Еви, како смо нас двојица пили. То је, то, да шта! Ал шта марим ја? Не ће мени моја Ева ништа; ево јој срца и медањака. Него нема ње ту. Где ли је? У соби је нема. Ако није већ у кревету. Легла зајамачно раније, јер је јутрос јако поранила. Нема ту, богме, ни кревета. Ева, где је кревет? Нема га код пећи. Ево је код стола... Та, ово није моја кућа. Ја се нешто канда не разазнајем. Нема овде ни сахата, ни шила у гредици. Хајд даље!

Збиља се Крт преварио. Ово је Тркина, што има нову тарабу. А то Крт или је заборавио, или није никад ни приметио, да се и Трка оградио.

Како се окренуо, да пође даље, није још ни забо својом шиљастом чугањом, нога склизну, и он колики је дуг пружи се полеђушке по леду. Ако је што још и остало било читаво у торби, сад је за цело отишло на хиљаде комадића. Једва се диже, па пређе својој кући. У торби му све клопоће и куцка као Чивутину, што купи коштурине сухе по селу.

— Ово је моја кућа. И нова тараба. Само ми се чини, да је дошла овамо, где је била Тркина, а Тркина стала на њено место. Како вода тече?... Овако!... Е, па оно је моја, а ово Тркина... А, опет је ово моја. Збиља! Ни свећа не гори. Моја Ева би ме тек чекала! Како је тако је, ово је кућа моја... Мај, ипак ја је не познајем. Шта се то само починило све у Адамовцима? Куће се истрескале... Дај да зовнем кога на прозор. Ваљда ће се наћи ко, да ми каже, где сам?

Крт залупа на прозор и викну:

— Еј, газде! Је л' ваш газда код куће?

Ева не може да се разабере из првога сна, већ виче онако буновна:

— Јесте.

— Кажем ја, да то није моја кућа. Ту је газда код куће. Па чији сам ја газда? Одакле сам ја? Да нисам зашао у туђе село? Бого, *чији* ли сам ја? Ако имам чугању, онда сам ја ја, онда сам ја Адам Трка... Ја сам, Адам Крт. Још ћу једанпут да питам... Је ли вам збиља газда код куће?

Из собе се опет чуло:

— Јесте.

Нема се куд ни камо, већ хајд с прозора, да га когод и не истуче, што је насрнуо на туђу кућу, те буди људе из првога сна.

У том се отворе врата. Дошла Ева к себи, да јој муж није код куће, па изашла, те отворила врата,

Пређе она к њему; а он се избечио у њу, па као да је не познаје. Пита:

— Ко сте ви?

— Не питај ме много. Ја знам, ко сам. Али ти, наопако ти звонило, опет си се наукао као рчак, па не знаш, ни чији си. Вуци се унутра!

— Хај, хај, познајем те. Знам те по аџеоском гласу твом, љубезна моја Евице.

— Хајд, вуци се само унутра, па ћеш ме и по метли познати, да сам ја.

— Но... по... по! Немој тако да си на зло брза. Ту и ја волим дати, него узети...

Уђу у собу.

Крт једва свукао шубару, како му се коса најежила. Свака влас му стрши друкче. Посрну један два пут, батргну се, па се уморан скљуси на клупу поред стола.

Ева побледела од јада као крпа, па да свисне. Стиште се на мужа, свуче са њ кожих, па му гледи у очи:

— Ал си красан!... Та, човече, ти удараш на петролеј.

Адам се осмехну на њу.

Она окрену главу.

Понда ће он:

— Шта удара? Ко удара? Смрди твоја соба на креч. Их жено!

Ева му одвеза торбу. Завири у њу. Сами прешићи, неколико умацкарених — папира и ништа више.

Узео и Адам торбу, па загледа унутра. Извади неку масну хартију, а у њој нешто завијено, замрмљено и запруљено, — ти му боже знај креног имена! То су медени колачићи огрезли у петролеуму и рибијој масти. Хоће човек тим да се својој жени умилу.

— Видиш, Ева, ти зипараш на мене бамбадава. Ја тебе нисам никад увредио, већ сам те пазио увек као мало воде на длану. И сад сам ти, видиш, купио медених колача. На, душо, узми!

И у том одвије хартију, па јој пружи нешто, што је требало да су колачићи.

— Изеди ти то, лужнице једна. Смрди на рибуљу маст као чудо.

— О мај, жено, теби данас све нешто смрди, час петролеј час рибуља маст. У меденим колачићима, за бога, бар тога нема! Мириши де; ја осећам само бибер.

Узе затим Крт да опет премеће по торби, да пађе срце с огледаоцем. Али срца нема. Само се на дну у торби види нешто од тога.

— Жено, да видиш, какво сам ти срце купио! На да видиш тек, какво огледаоце има!

Место срца извади комад сира у масној хартији.

WWW.UNIBS Ето ти и сира, видиш, за гибаницу.

— Ти је ждери, ја не.

И истрже му торбу из руку. Огледа сир, а сир смрди на петролеј. Сухну као змај на њега, а прети јој играју око његових очију.

Адам зажмурио, па чека, кад ће да се замрсе ти прети у његову косу, или да зарију у очи, па све жме.

Ева га се махну, те узе водити из торбе цреп по цреп. Проли сузе. А на мужа се више и не обрће,

да јој крв не подиђе на очи, па да не учини какво зло.

Умор с дугачког пута, па претурене невоље на путу, силно пиће и промена зрака, све се то љуто склептало на Адама Крта, и заспа уједанпут као заклан.

Могла би Ева и прекамукати од вике и псовке, спава Адам и хрче у шеснаест.

Сирота жена угаси лампу, па и сама леже. Но не ће сан на њу. Једва пред зору склопи очију тек од умора.

(Наставиће се.)

Ч И Н И М И С Е . . .

(ОД КАЛКА.)

Чини ми се више пута,
Па срдашћу кад сам твом,
Да ти мени живиш само,
А ја теби, сунцу свом.

Тешко ли се жињем броди,
А мрачан је путу крај;
Благо теби, кад ти светли
Очију јој верни сјај.

К'о што круну чува краљу,
Своје небо воли бог,
Ја те љубим, бели дане,
Сјајни лучу жића мог!

По чешком.

Ј. С. Ч.

О КЊИЖЕВНОМ РАДУ ДРА ЈОВАНА СУБОТИЋА.*)

Класично је земљиште ово, на које се искупило друштво наше »Коло младих Срба«, да посвети овај час успомени човека, који је неуморним радом за више од 50 година века свога доказао, колико је љубио род свој.

У овој дворани боравила је будна глава српског великог родољуба Саве Текелије, спуљући велике мисли о напретку рода свога; у овој дворани скупљао се рој вредних челица »Матице Српске« у родољубивој жељи, да књигом унапреди просвету рода свога — а тој матици била је тада глава неумрли српски меценат — била је душа даровити српски публициста и књижевник Тодор Павловић.

Било је то пре педесет и више година, у време, када је онострано Српство било стожер српској књижи и просвети, када је Пешта и овај свети и велики народни дом у Пешти био онај фарус, са кога је зрака просвете разлевала се широм нашега рода, било је то у доба,

када је по речима митроносног певца Лукијана из ове куће орио се родољубиви узвик

„От Пеште даж' до Черне Горе
Дјелател прилежан сјем да сијеш!“.

— било је то у доба, када се на пољу наше књижевности најјаче хватао у коштац стари школнички, класичко-романтички правац са повим народним правцем, у доба, када се из каламка, који је засадио народни мудрац Доситије, узвијала већ једра младица, која ће наскоро да рашири плодне гране на све стране — да након мало година заложити жедни и жудни народ свој сочном и кусном духовном храном.

У то доба таласања и комешања, у то доба, када се старији правац књижевности наше хвата очајнички још само за моћне и силне ауторитете а новији народнији правац излази на бојиште јединим уздањем у неодољиву снагу народне мисли — појављује се као радни почетник на књижевном пољу Јован Суботић,

*) Говорено дана 27. априла 1886. у свечаној седници »Коло младих Срба« посвећеној успомени дра Јована Суботића а држаној у дворани Текелијиног завода у Будимпешти.

чијој светлој успомени посвећујемо овај час и дан. Као син сиромашног али честитог српског свештеника, из убавог села сремскога Добринаца, пробија се Јован Суботић, као и већина другова му, мукотрпно кроз школе — уочава из Карловаца и из Сегедина Пешту, средиште тадањег српског књижевног живота, и тек што се мало огрејао на жару, који је избијао са овога огњишта на све стране, набризгива и у младоме слушаоцу свеучилишта Пештанскога оно врело, из којег ће низом једнога века да се излије појезија ако не као бујна и валовита река, која руши и обара, оно као бистар поток, који свежи и напаја.

Овде у Пешти па можда баш и крај земљишта, на којем ми данас овде стојимо, узвијајући се уз она два поносита бора, уз два највећа умна великана онога доба, уз Текелију и Павловића, угледајући се на њихово жарко родољубље, заносећи се великим мислима, које они гајаху о срећи, слави и будућности рода свога, приступа Јован Суботић обрађеној њиви, коју је »Матица Српска« спремила вредним радницима српске књиге — приступа »Српском Летопису«, да засеје године 1834. на ту њиву три прве песмице своје — своју веру, љубав и пад — веру у свој свети позив песнички; љубав, жарку љубав према своме роду и над у бољу и лепшу будућност његову.

Праштајући се у песми »Растанак« од своје миле »постојбине«, сећа се он песмом »Пољски живот« идилског живота у њојзи и баца скроман поглед у будућност, замишља себи »Блажени живот«, у којем узима за правило:

„Силног се не бој, слабијег не гази,
Свакога пази
Има час, који слободи од силног,
Има час, који силнијег обара;
Ал који љубав разрушава, оног
Никада нема.

Нежан и млад, али снажан и поуздан дух говори из те три прве песмице песникове.

*

За воћку младицу, за њезин раст и развитак није одсудно само и једино семе, заматак и клица њезина — на воћку младицу упливише и силно утиче и оно земљиште, на којем је ника било као самораст било као сађеница, за њу је важна и она атмосфера, која јој облива стабљику, гранчице и лист.

Млади песник је, што и воћка младица.

Песнички дар, што је био замнут у духу Јована Суботића, у Суботићу, одојеном на врелу

тадање школастичке науке, пушта корена и истура прву клицу своју на земљишту, које је била спремила »Матица Српска« Матица је била у оно доба пре 50 година најодличнији представник славно-српског правца у српској књижевности.

Отуда је природно, да се песнички дар Јована Суботића у прво доба свога развитка мора развијати претежно у том правцу, да се после колеба и љуља те у току дугог развијања свога да пређе одлучно на чисто народно земљиште.

Песнички дар потоњих песника, владике Његоша, Бранка Радичевића ниче одмах на земљишту чисто народном те како у почетку своме извире из чистог врела, тако струји једнако даље тим истим правцем, док не понире у то исто земљиште а на целом току облива ту струју атмосфера народнога духа, која је тада већ потиснула тешку омару школастике.

У првих година књижевничког а нарочито песничкога рада Јована Суботића огледа се јасно, да он пева и ради у добу, када се српским зраком носе две моћне струје; у добу, где свеж поветарац полеће из села, и поља и равни, са планина и из шума, где борави чист непоковарен српски народ са живом успоменом на славну прошлост а крешком надом у бољу будућност — те погања ону густу маглу, што је попала српске умове и срца са туђе школе, са угледа на туђе мишљење и туђ рад по варошима, по седиштима науке и уметности.

Српска народна појезија, коју је створио највећи песник — сам народ, који је изљуптио из душе своје на је предавао без пера и књиге, живом као суза чистом речи а уз тужну јеку јаворових гусала са колена на колена — хватала се у то доба у коштац са књижевном појезијом, коју су више измишљале но што су је осећајем задахњивале и роду свом уз харфу и лиру припевале учене појете.

Назарет и Јерусалим — Тршић и Пешта — син божији и учени књижници — народни гуслар и учени појета — то је тада, када је Јован Суботић изишао на књижевно поље, стојало једно према другом. И као што се учени Савле прерушавао и прерушио у ревностнога апостола Павла, тако се учени песник Јован Суботић прерушио у народнога песника те га на зениту рада његовог сам народ увенчава лавор-венцем признања и одликовања.

За ученог књижевног историчара, који буде једном разгледао све фазе наше новије књижевности, биће и леп и благодаран посао, да

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

прати и да изложи од момента до момента по-
степенни развитак песничкога духа Суботићевог,
— мени, који сам упућен да данас само осве-
жим венац признања, што је сплетен његовој

заслужној глави, довољно је, да летимце до-
дирнем и поменем овај поступни развитак у
појезији слављениковој. С. В. П.

(Наставиће се.)

КАДА ЗЛАТНО КЛАСЈЕ...

(М. ЛЕРМОНТОВ.)

Када златно класје по њивама шуји,
И њарлине лахор по несташном саду,
Малина заруди, запоје славуји
У зеленог лишћа умиљатом хладу;

Кад мирисном сјајном росом умивена
У сутону рујном, ил прозорју плавом,
Висибабa бела из бујна грмена
Клања ми се љупко својом милом главом;

Када шуми врело кроз обронке бајне,
Па ми саној мисли, сетном замишљају
Дошаптава бајке, чудотворне тајне,
О мирноме крају, своме завичају:

Тад по бурној души мајина с' разлива,
Разгале се боре са чеља ведрога,
И срце ми срећу на земљи ужива,
И на небу гледим Бога великога!

Рајко

СРПСКИ РЕЧНИК ЗА ПЧЕЛАРЕ.

САСТАВИО ЈОВАН ЖИВАНОВИЋ.

(Наставак.)

Врба, salix. Врло је корисно дрво за пчеле
Почиње цветати у марту месецу. Пчеле сабирају са
ње мед и рђу; а кад кад падне и медљика на њу,
коју пчеле такође сабирају. Ја држим, да је поред
багрене, липе, бела босиљка, врба најкориснија пче-
ли. Она у рано пролеће подиже пчелу на рад неу-
морни. Без ње не би се народи умножили и ојача-
ли, јер она пружа хране у изобиљу. Све, што треба
пчели и црву пчелињем, на њој се може наћи. Она
даје меда, она даје цветнога прашка пчели. А и
једно и друго треба пчели за храњење улева. Осо-
бито је врба изобилна цветним прашком, а он баш
највише треба пчелама за храњење њихових улева.
Благо оном крају, где има врбе! Пчелар се не може
наситити дивнога зузубања перморних пчелица. На
какав мора бити диван мед са врбе! Ја држим, да
мора бити најбољи, најздравији за пчеле и најлеко-
витији за људе. Кад се зна, да се од врбе прави
салицилна киселина, да сваку трулеж зауставља,
онда можемо извести, да и мед од врбе мора бити
најлековитији. У сваком меду има трова пчелињег,
који има снагу антисептичну, те зауставља сваку
трулеж. Мед пак од врбе мора имати још већу
снагу антисептичну, јер поред отрова пчелињег
држим, да и сам он по себи мора имати снагу ан-
тисептичну; те по том држим, да ће бити најздр-
авији и најлековитији мед од свију других медова.

Вријес (по јужном говору), Heide. У Црној Го-
ри зову биљку erica vulgaris вријесом. Са те биљ-

ке добијају Хановеранци пчелари силан мед, и та
биљка пружа им најглавнију пашу. У августу и сеп-
тембру пренашају Хановеранци своја улишта на пашу,
где има вреса. Чини ми се, да ће и у Црној Гори у
јесен бити главна паша са вреса. Са ове биљке мед
није баш најбољи, а боје је црне. Види: вријесак,
вријесац, вриштина, црњушина, фријес, фријесина.

Вријесак (по јуж. говору у Лици), erica vulga-
ris. Види: вријес.

Вријесац (по јуж. говору у Дубровнику), erica
vulgaris. В.: вријес.

Вриштিকা (у Лици), erica vulgaris. В.: вријес.

Вриштина, erica vulgaris. В.: вријес.

Вилице, Beisszange, Oberkiefer, Kinnbacken,
Fresszangen, Zähne, mandibulae. Пчеле имају вили-
це, којима купе згуснути прах цветни, грисају во-
сак и удешавају за ћелице, па се њима бране и од
непријатеља.

Главна ројба. Кад се пчела први пут роји, ка-
же се у Црној Гори и Херцеговини: главна рој-
ба, а по други или трећи пут: паројак. Шта зна-
чи код нас паројак, види ту реч.

Глас. Пчеле одају свој глас кроз руне (stigma-
ta) на душњацима (tracheae), а неки мисле и лепр-
шањем крила, што неће бити истина. Оне имају читав
свој језик. Друкчије одају глас, кад се роје, друк-
чије, кад су љуте, раздражене; друкчије зузучу чу-
варице на лету, друкчије опет одају свој тужни глас,
кад изгубе матицу. О пчелињем језику написао је

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Јован Стахала читав речник. Правом пчелару познати су сви пчелињи гласови. У нас је написао по Стахали о језику пчелињем Милан Антић у својим „Поукама из пчеларства“.

Гљива, Blutschwamm, Bovist. Гљивом каде пчелари своје пчеле, кад раде што око њих, особито кад спајају две кошнице у једну. Да се пчеле не би покосиле, кад се из две кошнице у једну спајају, пчелари их тако накаде гљивом, да нападају као мртве; те их онда споје тако пијане и пола мртве. Које дођу к себи, те забораве на пређашње стање своје. И споје и сложе се с другим страним пчелам. Али овим начином и многе угину, зато сам ја противан оваком мучењу пчела при спајању. Пре се пчеле споје, кад их пчелар попрска једнаком мирисавом течношћу, као што је матичњак или течан мед, па их однесе на други пчелињак, који је барем по сахата удаљен од пчелињака, где су биле. Види: обрана, труд.

Гурабије (Вук), мали колачић од меда и брашна, који се обично и на пут носи, Art Honigkuchen:

Шећер с мора, смокве из Мостара,
Гурабије на сунцу печене.

Гусјеници (по јужном говору). У Црној Гори овако зову метиљ. (Види: „Пчела“, II, стр. 12.) В: метиљ.

Дивља горушица. Године 1882. сабирале су у мојем крају пчеле мед са дивље горушице. Мед се од дивље горушице кристализује одмах после неколико дана. Врло је слadak али има неки несносан мирис. Дивља горушица је сниска биљка, има жут, ситан цвет, расте на пољани крај Дунава, зову је и репцем. Види: репац.

Дисање, das Athmen. Пчеле нити имају беле цигерице, да њом дишу, нити имају шкрга, него дишу на душњаке (tracheae), у које воде рупе (stigmata), које су им на стражњем трупцу и на прсима. На свакој секотини стражњег трупца с једне и с друге стране има рупа, а тако исто и на нагруднику има по три рупе с једне и с друге стране. Од тих рупа иду цеви разгранате (душњаци, tracheae) по целом телу, кроз које се шири ваздух. Стражњи труп има дакле засебни орган за дисање, засебне рупе (stigmata), засебне душњаке (tracheae), а тако исто и нагрудник има засебан орган за дисање. Глава нема рупа за дисање, али за то има шмрк, који увлачи из нагрудњака у себе ваздух, који иде кроз дугачку цев нагрудњака у главу. Кад пчела дише, кад увлачи у себе ваздух, онда развуче на стражњем трупцу секотине, растегне дакле стражњи труп; а кад ваздух из себе пушта, онда стегне прстеневе на стражњем трупцу, да се секотине не виде. Пре него што ће пчела да полети, удише неколико

пута ваздуха у себе; а кад се врати уморна са паше, па стане пред лето на седало, види се, како стражњи труп дакће од умора.

Долет, die Flugweite der Biene. Пчеле не лете од својега пчелињака даље од по сахата. Ово се доказало талијанским пчелама, које су жуте боје, те по којима се могло осведочити, да се удаљују по сахата од својега пчелињака. Кад је здраво мршава паша око пчелињака, могу се пчеле од њега удалити на лепом времену и за читав сахат. Српски пчелари кажу, кад хоће да одреде, докле пчеле излећу од пчелињака: „Дотле је пчелин долет“.

Домак (Вук).

„На љубицу, мајко,
У свој домак, мајко!

Овако маме пчелари рој, да би ушао у кошницу. Кад рој излети на поље из улишта, те се почне витлати по ваздуху, онда пчелар старога кова намаже улиште љубицом (*melissa officinalis*), па је подигне једном руком у вис међу рој, а у другој руци држи љубицу изгњечену, те на њу духа спрам роја, како би се мирис међу пчеле разнео, вичући: „К мени, мати медена!“ — па онда; „На љубицу, мајко, у свој домак, мајко!“ Мирис од љубице налик је на матичин мирис, за то иду пчеле и матица радо на њега, те често рој уђе сам у оваку љубицом намазану кошницу. Домак значи овде кућицу, кошницу, улиште.

Дрвџача: улиште начињено од дрвета. Улиште се може начинити и од другога чега, као од сламе, рогоза, цигаља.

Дрљача, der Wabenigel. Ово је справа, којом се избоду заклопљене ћелице на сату пре него што ће истресањком да се истресе мед из њих. За ову справу не знају пчелари старога кова, али нам је потребна у рационалном пчеларењу; за то смо морали име овој справи позајмити из пољске привреде. Дрљача пчеларска врло је налик на дрљачу за пољску привреду, за то смо јој и дали то име.

Дублијер (Вук): велика воштана свећа, eine grosse Wachskerze.

Дулир. Види: дублијер.

Душњаци. Luftröhren, tracheae. Види: дисање.

Залет. Наши пчелари кажу: враћају се пчеле на залет. Кад се пчеле пренашају на другу пашу, па се не однесу доста далеко, онда се пчеле враћају на залет старога свога пчелињака.

Засовница: данчица избушена, што се превуче преко лета, кад се хоће пчеле да пренашају на другу бољу пашу.

Зерде (Вук): eine Art kalter Mehlspeise mit Honig:

„Жуто зерде у сребрну сапу.“
(Наставиће се.)

Ж И С Т А К.

ПИСМА ВУКА СТЕФ. КАРАЦИЋА ЛУКИЈАНУ МУШИЦКОМ.

ИЗНОСИ НА ЈАВНОСТ МИЛИВОЈЕ К. БРАНКОВИЋ.

XX.

Пречесњејши Господине,
мени љубезњејши и високопочитајемо!

Шта чините за Бога? Јесте ли живи? Колико има, како ми нијесте писали! Био сам се уплашио, да нијесте пропали, него ме ономадне обрадова г. Магарашевић: „Све“, вели, „ода иза оде. лепша од лепше.“ Тако и треба! Ја већ погледам, кад ћете ми једну читаву гомилу ода послати. Него би вам рекао, да словенски много не пјевате. Знате ли ви, да Руси не признају, да је ода „Словенска муза риоми отвергни цѣтъ“, славенски! Ја сам је у оригиналу дао Тургеневу, а у копији дао сам једну Дмитријеву, а једну Колајдовићу (знатноме Руском историку и испитатељу древнихъ рукописей); Дмитријеву сам дао у оригиналу ону на Державинова сочинения. Ову Державинову не разумију сасвим; а за ону веле, „то разумијемо боље; али није славенски! може бити, веле, да је Српско-славенски, али Руско-славенски или Церковно-славенски није!“ Ја сам био почео бранити а Колајдовић каже: „Ако не вјерујете, да није Славенски, а ви допустите, да је печатам с рецензијом у „Вјестнику Европе“, па ћете се онда увјерити.“ А ја сам му казао, „да волим вјеровати него допустити.“ — Српски дакле пјевајте. — Како сте? Како у Карловцима о новом љету? Како прођосте с комисијом? — Пита ли ко

у Карловцима за мене? Послао сам Митрополиту Историческій Словаръ, и примио га радо; по томе сам му послао церковный словарь и Руско еванђеље; и шок ми је платио. —

Шта велите на моје пошљедње писмо? Шта велите сад за Станимира Живковића? Шта ће ли се у Карловцима за њега рећи? Богме старце зове на мејдан! Не ће то бити мило Ча Стеви; рећи ће: пас му мајку, како ови обезобразише! још мало, па ће поћи за браду да ватају. —

Чујемо, да је нешта Ваш Витковић писао маџарски у Тудомањошу (1819. књ. X., стр. 99—108.) о Српској литератури! Још нијесам виђео, али би му рекао, да он најприје учи Српски деклинирати и коњугирати, па онда нека нише о Српскоме и Словенском језику. —

Оћете ли доћи у Беч? Добровски је отишао у Праг, али му се опет надамо да дође. Кад бисте ми могли послати све оде Ваше, које сте до сад штампали, послао би их у Р— једном пријатељу. А могли бисте ми послати по делижанцу са шљиво-вицом (ако већ нијесте заборавили). Поздравља Вас Г. Копитар љубезно.

Пишите ми једно велико писмо и оде све ми пошљите (и нове, за које ми Магарашевић пише). Поздравите све наше.

20. Јан. (1. Феб.) 1820.

Вук.

О Л И С Т И Њ И.

Г Л А С Н И К.

(Чланови „Матице Хрватске“). Број тих чланова, по извештају главне скупштине од 25. нов. (5. дец.) о. г. износи је ове године у свему 6.131. (Сравни према тому број чланова наше „Матице“, па ће се видети, да наша „Матица“ има свега чланова, колико „Матица Хрватска“ има само утемељача, који су целу утемељачку главницу исплатили, а то је тек десети део целокупног броја чланова „Матице Хрватске“.) Од отих је 656 утемељача, који су платили већ целу своју главницу, и 285, који ишту још уплаћују; дакле 941 само утемељач; а чланова приносника 5.190. Према љањском броју има 63 утемељача више, али 117 приносника мање, што у свему чини 54 члана мање него лане. Него се надати, да ће још течајем овога месеца, пре него што се овогодшњим именик чланова „Матице“ закључи, надоћи и тај мали број. Известилац приписује тако велик број у заслугу „Матичиним“

повереницима. — И у нас се у прошлој скупштини закључило, да се наименују и умоле за поверенике „Матице Српске“ познати родољуби на равним странама. Па?

(Фондови „Матице Хрватске“). Основна главница њена износи 63.288 фор. 57 нов., али је са 50.000 фор., по закључку љањске скупштине, окрњена за издање куће „Матичине“, која ће до августа можда бити и готова. После тога остаје ипак за темељну главницу 16.688 фор. 57 нов. — Осим тога има „Матица Хрватска“ закладу за издавање превода грчких и хрватских класика, која сада износи 355 фор. 28 нов. — Заклада грофа Ивана Неп. Драшковића за књижевне цели износи 16.847 фор. 56 нов. — Заклада Душана Котура опет за књижевне цели износи 3.372 фор. 64 нов. — Остатина пок. Ант. Јакића за издавање књижице за хрватске трговце нараста је до 694 фор. 20 нов. — Принос одбора за пренос песника Шпрера-

довића износи 50 фор., те се отуд сваке године на задушнице осветљује песников гроб — За надгробни споменик пок. књижевнику Августу Шенои има „Матица Хрватска“ своту 1.631 фор. 55 н., којом ће на пролеће и да дигне споменик. — Што се тиче, дакле фондова, наша „Матица“ их има више, којима располаже; али „Матица Хрватска“ има један фонд живи, који никад не усине, а каквога наша нема: то су годишњи приносици. Ови плаћају по 3 фор. годишње, па број њихов прелази пет хиљада. Но „Матица Хрватска“ има и од владе годишњу помоћ кад 1.500 фор., кад преко 2000.; и то све троши на саме књижевне цели.

КЊИЖЕВНЕ НОВОСТИ.

— Даје нам се згодна прилика, да понеке сравнимо стање српске и хрватске књижевности. У главној скупштини „Матице Хрватске“ врло је згодно обележио се неколико кривих речи старина Иван Кукуљевић Сакцински стање хрватске књижевности у свом говору, којим је отворио овогодишњу скупштину. Како се прилике књижевне у наше браће Хрвата могу применити у многоме и на наше, ево тих речи из Кукуљевићева говора, па нека оне обележе и наше стање; а, да се боље разумемо, надовезаћемо коју и своју. Он вели: „Око забавне књиге раде код нас по највише још увек само млађе силе. Старији наши књижевници ступише већом страном на друго поље душевнога рада. Неки чак изневерише идеални свет, који обилује муком и патњом, те се побратише с користовосним материјализмом. Не може се тајити, да су наши млађи гојитељи и промицаћељи белетристике уз своје знање одарени духовитошћу, заносним родољубљем и топлим чувством за све, што је лепо, племенито и узвишено. Али у многих нема, и то на штету бујнијег напретка забавне књиге, тако потребног искуства многостраног живота. Нема познавања различитих човечијих карактера, а многи ни ошћења са вишим и госпођинским круговима, из којих се једино може црпсти за књигу забавну онај чар, који по најбоље наслађује танку ћуд и углађени укус изобразених читаћеља и читаћељица.“ — Додуше, ми имамо, поред великог броја млађих приповедача, заиста леп број и старијих, као што смо их у 49. броју „Стражилова“ набројали; па ти старији још увек дају и правац млађима. Али, са врло малим изузетком, млађима и нашим не достаје оно исто, што Кукуљевић вели, да не достаје и хрватским млађима приповедачама, а то је „искуство многостраног живота“ и „ошћење са вишим и госпођинским круговима.“ Зацело ће наши млађи приповедачи „приповедача“ и „црта, слика и прилика“ из „сеоскога“ живота бранити се тим, што пишу баш „из сеоскога“ живота. Ама то је врло неумесна одбрана и сасвим погрешно мњење: да приче из сеоскога живота не морају или чак не смеју бити углађене, него да ту мора бити и начин приповедања онакав, какво је можда коло, из којег је узет предмет. Нека читају и добро нека проуче, па нека узму себи у том за углед особито приповетке Ст. М. Љубише или Милорада Шапчанина или Милана Ђ. Милићевића. (Од млађих као да је овима најближи у томе Мита Живковић и Л. К. Лазаревић. Овај последњи је опет њих и све, на прилику, у психолошком сецирању појединих и у групирању равних карактера где сасвим домаћно где и премашно). Како треба да описује приповедача свој предмет, то, дакако, зависи и од предмета, али и од приповедача самога; па да му рад има, што каже Кукуљевић, „онај чар, који по најбоље наслађује танку ћуд и углађени укус

изобразених читаћеља и читаћељица.“ (а то признати и увидити једанпут већ морамо, да нам прво и прво те треба придобијати за српску књигу, као што опет код других морамо тек углађивати укус, те и е тога) мора и сам себе најпре угладити. Нека нас који омладинац по кроју „слободњачко“—ђачком не разуме криво, да ми под том углађеношћу разумемо то, као да треба бајаги да носи рукавице, лак, клак и фрак, и да се ваљда зна грацијозно поклонити и љубити у руку. Углађеност срца и душе, у опште ћуди, захтева се, па ће по томе доћи углађеност слога и израза и сама собом. Да ли се то да постићи баш „ошћењем са вишим и госпођинским круговима“ или можда читањем одабраних дела или и другим чим, то, дабогме, стоји на избор свакому од воље. — „Нашим књижевницима“, вели даље Кукуљевић, „тим правим будиоцима и просветитељима народа, а више пута и страдалицима мученицима, не достаје пак и у опште удружење, које узајамно теши и бодри, потиче и унапређује рад, које у многом подухећу твори кадикад чудеса.“ Што се честита старина тужи, да међу хрватским књижевницима нема удруживања, ту се вада, да ће се тому доскочити тим, што ће се у Загребу да подигне зграда за „Матицу“, „где ће књижевни људи имати свој посебан кров, где да се сакуљају и међу собом опће.“ Али шта ћемо ми? У нас, слободно смејемо рећи, има два књижевна оредипшта: Београд и Нови Сад. Рекосмо само два, али по готову смо требали рећи три, и тај је трећи у Далмацији. Ако је „посебан кров“ средство, „да се књижевни људи сакуљају и међу собом опће“, то би их ми морали имати на више страна, па и опет зар не бисмо дошли до општег удруживања. Али камо лепе среће наше, и да бар свако то поједино средиште има свој кров! Но ко би нас стерао под један кров? Та, ето једва се беше чуо глас о неком збору књижевничком, па, као и многи, који би повео општој користи мирним путем, остаде „глас вапијуштаго в пустинје.“ Утрну у вреви и галами партијској или утопу у немару. Наопако, ако овако расстројство, овај ужасни раздор узвлада још коју годину! Зло и наопако, ако овај страшни немар према мирном делуњу око књижевности и просвете задре још и дубље! То да не наводимо више примера, тако далеко иде, да се партијачност политичка па сав мах тера и према књижевним листовима; те неки не само да не ће да знају за њих, него их нападају зато, што мисле о овом или оном листу, да не припада њиховој странци, други опет то чине зато, што мисле, баш оној странци, припада. Па последица је тога то, да се многи претплатници не ће да претплате на тај лист, а књижевници опет не ће да раде у њему. (Слободно нека помисли когод хоће, да то баш и себе ради рекосмо. И нишом ово из искуства). У нас, како се страсти љуто размахнуле, не могу да замисле, да књижеван лист какав нити хоће нити треба да се плеће у страначки вртлог. Ако то когод и примети на какву књижевну листу, е, тому баш за то опет тај лист не иде под капу. Брука! Брука! Па може ли, дакле, у таквим неприликама бити и помисли у нас о књижевничком удруживању? И према томе, можемо ли се понадати, да ће у нас тако лако доћи до тога, да се књижевници српски „узајамно теши и бодри потичу и унапређују у раду, које у многом подухећу твори кадикад чудеса.“ — Вели даље председник „Матице Хрватске“: „Ми немамо, као други народи, у наших домаћих имућника и могућника таквих љубитеља народне књиге и просвете, који би око себе радо купили људе од знаности, или који би, осим ретких изузетака (ми Срби, бар с ове стране, у томе немамо ама ни једног калетог изузетка!), барем достојно ценити знали и хтели узвишено знање књижевника и потицали га пријазно

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

на рад, као што то код других сретнијих од нас народа раде ти највиши кругови. Многи наши земљаци од виших сталежа заједно с онима, који се радо уз њих буд из подлости буд из таштине, ако и певани, прислањају, позвају једна по имену коју хрватску књигу.“ Да ли би се икоји Србин нашао, да не би потписао то исто и за наше прилике? Ми врло сумњамо. — „Многе наше госпође“, вели за тим говорник, „привикле су тражити у туђих језицих сву своју забаву и душевну наслалу, сисајући из туђих књига неку намишљену чаробну углађеност, док у свом хрватском језику, који нису никада добро ни проучиле, виде неку примитивност, да не рекнем простоту, не знајући, да се тај језик већ пре неколико столећа својом углађеношћу такмичу са миловучним језиком талијанским, а својим богатством да се може успоредити с најуглађенијим светским.“ У нас има госпођа две врсте: које читају и које ни смисла немају за читање, него просто могу и да забораве, што су још у школи научиле. Оне, што читају, врло мало симпатичу са овим правцем, којим је ударила наша повелестика; те или траже, ако су баш посве „нобл“, немачких или францезских лаких романа, или гутају већином болесне преводне из туђих књижевности, што нам преплавиле нашу књижевност. Уредници и издавачи наших књижевних листова знају најбоље, каква је то кубура. Нама се бар десило, да нам је један пријатељ у очи рекао, како му се тужи кћи и њене другарице, (а то су све, знате, госпођице, што би браћа „из прека“ рекли, паланчанке,) да немају шта да читају у „Стражилову“. Можете мислити, како смо се „обрадовали“! Кад запитасмо, зашто, на почесмо ређати приповетке и друге ствари, што су изашле у овом листу, и за које мишљасмо, да заслужују, да се допаду, а он одговори: „Та знате, оне би онако штогод, као што је —“ И спомену неке енглеске романе прештампане пре неколико година из неких Београдских политичких новина и неке, каквима и овдашња једна књижара немилице трује наш свет. „Поздравите“ рекосмо, „госпођице, да их ми не можемо послужити таквим стварима, нити хоћемо. Програм нашега листа је јасан, и њега ћемо се држати. Не узмогнемо ли тако, не ћемо никако.“ — Елем, из тога, што ту све исписасмо, види се, да се и у томе можемо руковати ми Срби и браћа Хрвати!

— Са више страна питају нас: шта је с Вуковим делима? Ви заказано, да ће прва књига изаћи још летос, па ево уђосмо већ и у мрклу зиму, а од књиге ни гласа. Ми не знамо, шта да одговоримо на та питања.

Питање госп. дру Т. Маретићу.

У 49. броју *Vienca*, на страни 783., у својим примедбама за пречишћавање нашега језика, поведавши се за Даничићем, замерате речи „*ватрогасац*“, да није добра, па хоћете да се замени речју „*пожарник*“. Ни Даничић на оном месту (М. Ђ. Милићевића: Помени, у Годишњици, V., стр. 131.) не хте да доказује, зашто *ватрогасац* не ваља, па ни Ви не покушасте то овде. Не примите нипошто за зло, што ћемо Вас замолити, да на свом месту *докажете*, е је „*ватрогасац*“ збиља *лакоумно* слована реч, (као што Даничић онде рече: према *Feuerwehr*).

С поштовањем

уредништво „*Стражилова*“.

САДРЖАЈ: Суђаје. Песма. Од М. Ј. Илића. — Мија Бродар. Приповетка из Баната. Написао Милутин Јакшић. (Наставак.) — Откуд? Песма. Од Н. В. Ђорића. — Шарена јуница. Слика из словачкога народнога живота. Написао Мартин Кукучин (Бенџур). (Наставак.) — Чини ми се... (Од Калка). По чешком. Ј. С. Ч. — О књижевном раду дра Јована Суботића. Од С. В. П. — Када златно класје... (М. Лермонтов). Превео Рајко. — Српски речник за пчеларе. Саставио Јован Живановић. (Наставак.) — Листак. Писма Вука Стеф. Караџића Лукијану Мушицком. Износи на јавност Миливоје К. Бранковић. XX. — Листћи: Гласник. — Књижевне новости. — Питање госп. дру Т. Маретићу.

„СТРАЖИЛОВО“ излази сваког четвртка на читавом табаку. Цена му је 5 фор. а. вр. на целу годину, 2 фор. 50 новч. на по године, 1 фор. 25 новч. на четврт године. За Србију и Црну Гору 14 динара или 6 фор. на годину. — Рукописи се шаљу уредништву а претплата администрацији „*Стражилова*“ у Нови Сад.